

-
כתבה של צפריר רינת – עיתון הארץ - 9.7.15 – עמ. 13

[חדשות מדע וסביבה פני הארץ](#)

בשנים האחרונות התגייס הציבור הישראלי לא פעם להגנה על שטחים פתוחים שיועדו לבנייה. היו אלה בעיקר תושבים מקומיים, אבל גם פעילי סביבה מארגונים שונים נחלצו להגן על [חוף פלמחים](#), [גבעות הכורכר בנס ציונה](#) ו[הרכסים ממערב לירושלים](#). רובם הכירו מקומות אלה ואהבו אותם. הם טיילו בהם מאז ילדותם, והיה להם קשה לוותר עליהם.

את השטח הפתוח הגדול במתחם התעשייה הצבאית ברמת השרון לא יכול הציבור הרחב להכיר. הוא סגור למבקרים מסיבות ביטחוניות, והעדר ההיכרות הוא אולי אחת הסיבות לכך שהכוונה [לבנות על חלק ניכר משטחים אלה](#), אחרי שהתעשייה הצבאית תפנה אותם, התקבלה בציבור באדישות בדרך כלל.

אולם המעטים שקיבלו אישור לבקר במתחם התרשמו ממה שיש לו להציע [כריאה ירוקה](#) לתושבי השרון. תוכנית הבנייה נמצאת כיום בשלבי אישור אחרונים כמעט, אך אין זה מאוחר להאזין למה שיש למומחים לשמירת הטבע להגיד על חשיבות שימור המקום כשטח פתוח. יותר מ-150 מדענים חתמו על מכתב, הקורא להפוך את השטח לפארק, אף על פי שידעו שהתוכנית קיבלה כמעט את כל האישורים ושהארגונים הסביבתיים לא נחלצו להגן על השטח, אלא לכל היותר ביקשו להכניס שינויים בתוכנית הבנייה.

יוזם המכתב הוא פרופ' אביטל גזית, אחד החוקרים החשובים של נחלים ומקורות מים בישראל, ועם החותמים עליו נמנה אמוץ זהבי, ממייסדי החברה להגנת הטבע. גם עזריה אלון ז"ל, אף הוא ממייסדי החברה להגנת הטבע, תמך ברעיון של שימור השטח.

המדענים החלו לפעול בעקבות יוזמה של תושבי האזור, שמוביל עורך הדין ישראל כספי, פעיל ותיק לשמירת הטבע, שאינו מוכן לוותר על השטח. כספי הקים עמותה ושמה ריב"ה (ריאה ירוקה בתעש השרון), ובשבוע שעבר נערך אירוע מטעמה לעידוד התמיכה בהקמת הפארק. גם ראשי הערים מסביב למתחם תעש, ובהן הרצליה ורמת השרון, מתנגדים כיום לתוכנית הבנייה.

על פי מכתב המדענים, לשטח הפתוח במתחם התעשייה הצבאית ערכים ייחודיים. יש בו אלפי עצים בוגרים ומאות מיני צומח, בהם כאלה הנמצאים בסכנת הכחדה. שטחי השיחים והצומח העשבוני במקום דומים לסוואנה ויוצרים מגוון בתי גידול לבעלי חיים רבים. השטח הזה יכול לשמש כפארק לרווחת ציבור גדול במרחב שבין נתניה לתל אביב. שחזור יער האלוני שהיה קיים בו בעבר יעלה עוד יותר את ערכו ותועלתו. המדענים מציינים, בצדק, ששימור המקום יעשה צדק סביבתי-חברתי עם תושבי גוש דן, הזכאים לשטחים ירוקים ליד בתיהם.

יוזמת תוכנית הבנייה, רשות מקרקעי ישראל, מציינת, שהשטח שמדובר בו זוהם קשות, ורווחי המדינה משיווק הקרקע לבנייה יממנו את הפעולות לטיהור הקרקע. לטענת הרשות, יש גם היגיון תכנוני בניצול השטח לדיוור, והדבר יעשה תוך כדי שימור חלק גדול מהשטח בלא בנייה והקפדה מיוחדת על ערכי טבע כמו צמחים בסכנת הכחדה.

בניסיון להרגיע את תושבי האזור הכמהים לקצת מרחב פתוח, הרשות מציינת שתוכננו באזור גוש דן וסביבותיו כבר כמה פארקים גדולים. אבל אם מנתחים את תמונת הפיתוח הכוללת של האזור רואים, שבעשורים הבאים תגדל האוכלוסייה המתגוררת בו בשיעור ניכר. ממתחם התעשייה הצבאית בצפון ועד מתחם צריפין בדרום, לאורך ציר שאורכו בסך הכל פחות מ-20 ק"מ, ייבנו בשנים הבאות עשרות אלפי יחידות דיור בשטחים שיפנו הצבא והתעשייה הצבאית, ובהם גם בסיסי כפר סירקין ותל השומר. לתושבים באזורים הללו מגיע מרחב פתוח ומגוון.

לפני רשות מקרקעי ישראל עומדת הכרעה חשובה. היא יכולה להתחיל לבנות עשרות אלפי יחידות דיור ולהשאיר לתושבי האזור פחות מרחבים ירוקים, בעומס תחבורתי הולך וגובר, והיא יכולה ללכת בכיוון נועז יותר ולהחליט, שרק חלק קטן מהשטח ינוצל לבנייה, ורובו המכריע יישאר פתוח. כך יהיה אפשר גם לגייס כסף לביצוע פעולות טיהור, בעיקר במוקדים שמהם עלול הזיהום להתפשט למי התהום.

המדענים מציעים, שמאות אלפי יחידות הדיור שכבר תוכננו ייבנו במקום אחר באזור המרכז ושהכרעה ביחס למתחם התעשייה הצבאית תושאר לדורות הבאים. עמדה זו כבר נדחתה על ידי רשות מקרקעי ישראל.

אבל, כפי שציין פרופ' זהבי, מאבקים למען שימור ערכי טבע ונוף אינם מסתיימים בוועדות תכנון ובנייה. מאבק ציבורי לשימור השטחים שתפנה התעשייה הצבאית יכול להביא לתוצאות שלא הושגו עד היום בוועדות אלה, שבהן התרגלו המשתתפים לאמץ את מסגרת החשיבה הצרה שמכתיבה הממשלה.